

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Regiodagen

Uitkeringsstelsel

Jan van der Bij
Emma van Dijk

Inhoud

- Uitkeringsvormen financiële verhoudingswet
- Noodzaak vernieuwing
- Waar staan we nu?
- Werken in de geest van...

Maar eerst een paar vragen aan u

- Zijn er volgens u knelpunten in het uitkeringsstelsel? Zo ja, welke?
- Wat zijn uw ervaringen met decentralisatie uitkeringen?
- Wat zijn uw ervaring met specifieke uitkeringen?
 - Wat kan er beter?
 - Aan de kant van het Rijk?
 - Door gemeenten zelf?
 - Door accountants?
 - Door anderen: namelijk.....

Uitkeringsvormen in Financiële-verhoudingswet

- Algemene uitkering
- Integratie-uitkering
- Decentralisatie-uitkering
- Aanvullende uitkering

Algemene middelen ten behoeve van een integrale afweging door gemeenten en provincies, betaald via het **gemeentefonds of provinciefonds**

Formeel
'gaan'
decentrale
overheden
erover

- Verzameluitkering
- Specifieke uitkering

Eenzijdig door het Rijk geormerkte middelen met verantwoordelijkheid, betaald via **departementen**.

Formeel
'gaat' het
Rijk erover

Algemene uitkering

- Hoeveel geld gemeenten uit het gemeentefonds krijgen, hangt af van hun kenmerken en belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit geeft aan hoeveel belasting een gemeente jaarlijks kan innen.
- Kenmerken:
 - aantal inwoners;
 - aantal jongeren;
 - aantal uitkeringsgerechtigden;
 - oppervlakte van de gemeente;
 - grootte van de watergebieden.

Decentralisatie uitkering

- Met een etiket, maar wel beleids- en bestedingsvrijheid.
- Wordt onder meer gebruikt bij decentralisaties (o.a. sociaal domein), of voor incidentele bijdragen (denk aan pilots en tijdelijke programma's).
- Er kan een andere verdeelsleutel worden gekozen dan de algemene uitkering. Hoeft dus ook niet uitgekeerd te worden aan alle gemeenten of provincies.

Wat mag er niet bij een du?

- het eenzijdig verbinden door het Rijk van (negatieve financiële, juridische of beleidsmatige) gevolgen, aan het niet realiseren van de opgelegde voorwaarden;
- het eenzijdig (gedetailleerd) voorschrijven van de wijze van besteding van de middelen;
- beauty contest;
- Het organiseren van een context waarbinnen het in aanmerking komen voor een DU voorwaardelijk is. Er kunnen geen voorwaarden worden gesteld aan toekenning, besteding, beleid en verantwoording anders dan in het kader van een verdeelsleutel of etikettering. Dit laat de mogelijkheid van het maken van afspraken over andere onderwerpen onverlet, die vanzelfsprekend ook niet qua werking de beleids- en bestedingsvrijheid van decentrale overheden mogen beperken.

Specifieke uitkeringen

- Staan op begroting vakdepartementen
- Geen gemeente- en provinciefonds, wél geregeld in de Financiële-verhoudingswet
- Bestedingsdoel opgenomen (in wet in formele zin, algemene maatregel van bestuur, ministeriële regeling of beschikking.)

Noodzaak vernieuwing Financiële verhoudingswet

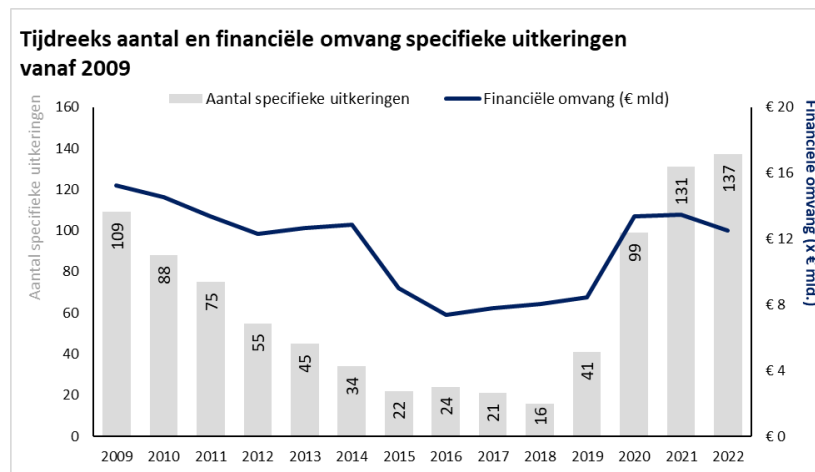
- De inrichting van de financiële verhoudingen moet blijven passen bij de wijze waarop overheden samen maatschappelijke opgaven willen oppakken. Dit is ook een van de doelstelling uit de Actieagenda Sterk Bestuur: *Werken aan stabiele en goede bestuurlijke en financiële arrangementen.*
- De keuze voor een uitkeringsvorm wordt in toenemende mate bepaald door overwegingen die samenhangen met de financiële rechtmatigheid.
- Laatste jaren steeds vaker gebruik gemaakt van bekostiging medeoverheden middels specifieke uitkeringen. Dit gaat ten koste van de autonomie van de medeoverheden en zorgt voor stijgende administratieve- en controlelasten

Ontwikkeling specifieke uitkeringen

De verschillende departementen hebben in het jaar 2022 137 specifieke uitkeringen verstrekt voor een totaal uitbetaald bedrag van 12,5 miljard euro.

Jaar	Aantal specifieke uitkeringen	Financiële omvang (€ mln.)
2009	109	€ 15.269
2010	88	€ 14.526
2011	75	€ 13.383
2012	55	€ 12.324
2013	45	€ 12.649
2014	34	€ 12.860
2015	22	€ 9.012
2016	24	€ 7.386
2017	21	€ 7.765
2018	16	€ 8.024
2019	41	€ 8.462
2020	99	€ 13.369
2021	131	€ 13.485
2022	137	€ 12.506

Voorgeschiedenis: Wetsvoorstel 2020

- Op 5 februari 2020 is een wetsvoorstel voor wijziging van de Financiële verhoudingswet geconsulteerd.
- De consultatie heeft geleid tot de conclusie dat er onvoldoende draagvlak was voor de op dat moment voorgestelde wijzigingen. Veel kritische opmerkingen in de consultatie hadden betrekking op de Uitkering Gezamenlijk Opgaven (UGO).
- Daarom is de behandeling van het wetsontwerp in 2020 niet voortgezet. In plaats daarvan is in 2021 aan een combinatie van drie universitaire onderzoeksinstituten de opdracht gegeven de fondsbeheerders van het gemeente- en provinciefonds, over het uitkeringsstelsel te adviseren.
- De adviezen zijn afgelopen jaar in een interdepartementale Taskforce uitgewerkt. In de Taskforce uitkeringsstelsel zijn zowel de vakdepartementen als IPO en VNG vertegenwoordigd.
- Parallel aan de Taskforce bestaat er een juristenoverleg met de koepels en juristen van de vakdepartementen

Doelstellingen uitkeringsstelsel

De Taskforce Uitkeringsstelsel heeft de volgende doelstellingen bepaald voor het aanpassen van het uitkeringsstelsel:

- Borgen dat de inrichting van de financiële verhoudingen blijft passen bij de wijze waarop maatschappelijke opgaven door gemeenten en provincies worden opgepakt.
- Verhelderen in de Financiële-verhoudingswet wat wel en niet toegestaan is, bijv. op het terrein van interbestuurlijke afspraken, in combinatie met de toekenning van een decentralisatie-uitkering.
- Het verminderen van de administratieve en verantwoordingslasten van zowel de decentrale overheden als het Rijk door onder andere:
 - vereenvoudiging van de grondslag en verantwoording van SPUK's;
 - verbetering van samenwerking (intern en extern);
 - stroomlijning van processen;
 - vergroten van de kennis binnen departementen en verbeteren van de informatie.

Dit heeft geleid tot twee sporen bij de aanpassing van het uitkeringsstelsel:

1. De decentralisatie uitkering wordt aangepast aan de eisen van de tijd en moet weer een volwaardig alternatief vormen voor de specifieke uitkering.
2. De specifieke uitkeringen moet een minder belastende uitkeringsvorm worden, voor zowel de medeoverheden als het Rijk.

De bestaande uitkeringsvormen moeten in aangepaste vorm ook geschikt zijn voor de bekostiging van de interbestuurlijke samenwerking.

Waar staan we nu? (1/3)

- De Integratie Uitkering en Verzamel Uitkering afschaffen, geen UGO
- Geen aanpassing aan de voorkeursvolgorde. De Voorkeursvolgorde is:
 1. Algemene Uitkering
 2. Decentralisatie Uitkering
 3. Specifieke Uitkering

Waar staan we nu? (2/3)

- **Bijzondere fondsuitkering** (voorheen: decentralisatie uitkering)
 - Bijzondere fondsuitkering niet alleen tijdelijk
 - Verdeelmaatstaven kwalitatief of kwantitatief
 - Toekennen op basis van een beschikking
 - Verhelderen in de Fvw wat wel en niet rechtmatig is
 - Opvragen van kwantitatieve informatie wordt mogelijk gemaakt t.b.v. doelbereiking en bepaling hoogte en verdeling van de middelen
 - Afspraken over interbestuurlijke samenwerking
 - We denken ook aan vergoeding voor kosten verbonden aan het opleveren van informatie

Waar staan we nu? (3/3)

- **Specifieke uitkering**

- Aanpassing juridische grondslagen (tot 5 jaar bij ministeriële regeling)
- Kwantitatieve financiële drempel (125.000 euro), waar beneden geen verantwoording en controle zal plaatsvinden
- Net als voor de BFU zijn we ook aan het nadenken over de mogelijkheid voor het vergoeding van administratieve en controle lasten die samenhangen met de specifieke uitkering
- In een handreiking worden verschillende verantwoordingsregimes voor de specifieke uitkering uitgewerkt (licht tot zwaar) waaruit de vakminister kan kiezen. Dit draagt bij aan uniformiteit in de verantwoordingsinformatie die wordt opgevraagd.
- Daarnaast wordt er gewerkt aan uniforme formats voor regelingen en beschikkingen

Afgrenzing BFU vs. SPUK

- Een SPUK bevat voorwaarden en een BFU niet.
- Voorwaarden zijn:
 - Een door het Rijk opgelegde specifieke besteding (oormerking).
 - Of andere voorwaarden, zoals:
 - eisen die door het Rijk gesteld worden om in aanmerking te kunnen komen voor een uitkering;
 - hierbij kan onder andere gedacht worden aan een aanvraagprocedure of een plicht om vooraf informatie aan te leveren, waaruit blijkt dat er aanspraak gemaakt kan worden op een uitkering.

Nu al werken in de geest van....

- Toetsingskader decentralisatie uitkeringen is aangepast
 - Mogelijkheid om bij een DU informatie te delen met het Rijk over de effectiviteit van de besteding, ook over toereikendheid budget en verdeling
 - Er mogen afspraken gemaakt worden over hoe Rijk en medeoverheden met elkaar samenwerken
- Notitie commissie BADO over specifieke uitkeringen met gering bedrag < 125.000 euro.

Type vaststelling	Financieel, is gericht op besteding	Niet-financieel, is gericht op prestatie
<i>Type 1: Financiële vaststelling</i>	<i>R</i>	<i>R of D1</i>
<i>Type 2: T.b.v. jaarverslag ministerie</i>	<i>D2 of n.v.t.</i>	<i>D2 of n.v.t.</i>

- Ministeries wijzen op de mogelijkheid om uitsluitend type 2 indicatoren op te nemen met aard van de controle n.v.t., bij specifieke uitkeringen < 125.000 euro. Per beschikking, per regeling en per jaar. Regeling en beschikking leidend.
- Wel kijken door minister naar totaalbedrag voor de verantwoording TK

Suggesties?

- U heeft de voorstellen nu gehoord en gezien:
 - Wat mist u nog?
 - Wat zou er anders moeten?
 - Gaan de voorstellen helpen?